

Kees van der Spek

EEN
TERUGBLIK

Achter de
schermen bij

Peter R. de Vries
misdaadverslaggever

Kees van der Spek

Achter de schermen bij
Peter R. de Vries

Een terugblik

De Fontein

Voorwoord

door Kees van der Spek

Over de doden niets dan goeds. Peter had een hekel aan deze uitdrukking. Tegendraads en ontregelend als hij was, was dit gezegde hem een gruwel. Je moet immers altijd de waarheid over iemand kunnen zeggen, ook als hij of zij dood is.

En nu zie je juist dát her en der toch gebeuren. Mensen uit het vak en andere betrokkenen die hem eerst altijd fel bekritiseerden, steken soms zonder gêne plotseling de loftrampet.

Maar wie was Peter echt?

In 2008 beleefden we de glorie-dagen van ons programma: *Peter R. de Vries, misdaadverslaggever*. Het was de periode van Charlie da Silva die met zijn ‘Hé Mabel, ken je me nog?’ een siddering teweegbracht in het koningshuis. De tijd ook van de geheime undercoveractie met Joran van der Sloot en natuurlijk de roemruchte Puttense Moordzaak.

In die onstuimige jaren pende ik onze ervaringen op. Verhalen van achter de schermen die je nooit op tv zag. Gewoon fris van de lever, zoals het was. Peter die soms nukkig kon zijn, die soms opeens uit het niets een traantje kon laten en die elk jaar, zonder uitzondering, aan het einde van het seizoen een warme brief met een leuke *pourboire* erin aan mij schreef. Hartelijk, recht door zee, nukkig, stront-eigenwijs, gul en een altijd aanwezig klankbord.

Over de doden niets dan goeds? Om dat eerlijk te kunnen beoordelen is het misschien aardig om Peters lotgevallen eens te bezien door de bril van iemand die met hem bij leven dagelijks optrekt. In de tegenwoordige tijd dus.

Daarom deze hernieuwde uitgave van mijn boek uit 2008. Er is inmiddels een halve generatie verstreken, en heel veel kenners, bewonderaars en criticasters van het fenomeen Peter R. de Vries hebben deze verhalen nooit tot zich genomen.

Laatst las ik zijn voorwoord in dit boek weer terug. U zult het na het ook gelezen te hebben, begrijpen. Ik liet eerst een traan, en daarna moest ik glimlachen. Peter had altijd een scherp inzicht in de dingen die komen zouden, maar zijn woorden over mijn toekomst in het vak blijken achteraf weinig profetisch.

Peter: mijn mentor en inspiratiebron. De man bij wie ik alles leerde en bij wie ik altijd terecht kon. Peter, vanuit het diepst van mijn hart: ik mis je, over jou niets dan goeds.

Kees van der Spek
Voorjaar 2022

Voorwoord

door Peter R. de Vries
geschreven bij de eerste druk in 2008

Als er iemand gerechtvaardigd is om het verhaal van achter de schermen van mijn programma te schrijven, is dat redacteur Kees van der Spek. Als er iemand van mijn crew moet kunnen beschrijven hoe ‘Peter R. de Vries in het echt is’, is dat Kees van der Spek.

Twaalf jaar zijn we inmiddels samen op pad geweest. We hebben met elkaar tienduizenden kilometers afgelegd. We hebben samen aan honderden spannende, indrukwekkende, onthullende en spraakmakende reportages gewerkt, op de meest verre en gekke plekken van de wereld: Chili, IJsland, Suriname, Turkije, Aruba, Noorwegen, Dubai, de Filipijnen, Venezuela, de Verenigde Staten, noem maar op. Er zijn tijden geweest dat ik Kees van der Spek vaker zag dan mijn eigen vrouw. We hebben samen, om maar eens wat te noemen, klassiekers gedaan als de Puttense Moordzaak en de Schiedammer Parkmoord, maar ook ‘Mabelgate’, de Baarnse Moordzaak, de verdwijning van Natalee Holloway, een avondvullende documentaire over de moord op John F. Kennedy en tientallen andere ‘dossiers’ van moordzaken, verdwijningen, fraude, oplichting, afpersing en bedreiging.

Maar om eerlijk te zijn zag het daar in het begin, toen Kees van der Spek op 1 januari 1996 bij mijn redactie aantrad, niet helemaal naar uit. Als misdaadjournalist was Kees een onbeschreven blad, als tv-maker trouwens ook. Hij was afkomstig van een persbureau in Alkmaar en was correspondent voor het *Algemeen Dagblad* geweest. Zijn primeurs scoorde hij voornamelijk op

Schiphol en het terrein van de gezondheidszorg, zo bleek tijdens het sollicitatiegesprek. Nou niet echt de perfecte binnenkomer bij een misdaadprogramma...

Eigenlijk was het een beetje een 'gok' dat ik hem aannam, hoewel ik hem dat toen natuurlijk niet heb gezegd. En aanvankelijk moest het dan ook betwijfeld worden of Kees ooit een 'Mohikaan' op de redactie zou worden.

Ik herinner me nog goed dat we voor het eerst samen op pad waren. We reden naar Brabant voor een onderzoek in een moordzaak en in feite moesten we nog een beetje kennismaken met elkaar. Op de een of andere manier kwam het gesprek op onze diensttijd. Kees was hospik geweest, vertelde hij, hoewel hij bij het zien van een druppel bloed al tegen de vlakte gaat. Uit jeugdige balorigheid had hij de gang van zaken met zijn dienstmaten altijd een beetje gesaboteerd. Zelfs de laagste rang, soldaat 1^e klas, had hij geweigerd. Gezag was er om ondermijnd te worden, was het credo in zijn lichte, zei hij. En hij voegde eraan toe: 'Weet je waar ik altijd de schurft aan had? Aan die dienstplichtige sergeanten... die waren nog erger dan de beroeps. Wat een hufferige, streberige matennaaiers waren dat!' Om vervolgens onbekommerd aan mij te vragen: 'Wat deed jij eigenlijk in je diensttijd?' Ik was dienstplichtig sergeant, Kees... Ja, zo begon het. En ook nu nog zegt Kees in bepaalde situaties, als ik wat narrig of streng ben, wel eens tegen me: 'Hé, ouwe sergeant!' En dan lachen we allebei weer.

Inmiddels is Kees niet meer weg te denken op mijn redactie. En situaties waarin hij net de verkeerde opmerking maakt, komen nooit meer voor. Integendeel: we zijn na twaalf jaar samenwerking inmiddels zo ontzettend goed op elkaar ingespeeld dat we geen woorden meer nodig hebben om elkaar dingen duidelijk te maken. Zeker in delicate situaties, bijvoorbeeld bij verborgen camera-acties of een heikele confrontatie, hebben we aan een

halve blik van elkaar genoeg. En als we samen ergens op locatie moeilijke, spannende of gevoelige gesprekken moeten voeren met slachtoffers, nabestaanden, verdachten of daders, voelen we elkaar feilloos aan en wordt er eigenlijk nooit een ‘regiefout’ gemaakt. En als we na zo’n gesprek samen in de auto stappen, blijkt altijd dat ons dezelfde dingetjes zijn opgevallen. In feite hoeven we het elkaar niet meer te vragen, maar gewoontegetrouw doen we het natuurlijk toch altijd: Hoorde je die aarzeling? Zag je die blik? Merkte je dat hij nerveus was, dat zijn hand trilde? Voelde je dat hij daar loog? Ja, we zijn soms net een Siamese tweeling: we horen, zien, merken en voelen hetzelfde als we op pad zijn.

Desondanks valt er als we samen op pad zijn nooit een stilte. We zijn heel verschillend en dat geeft veel gesprekstof. Als je veel met elkaar optrekt en de wereld over reist, zijn de koetjes en kalfjes natuurlijk wel een keer geslacht en ontkom je er niet aan om meer van jezelf bloot te geven. Kees is gelovig, ik niet. Ik ben een sportfanaat, Kees niet. Kees is een roker, ik een antiroker. Ik kijk naar andere vrouwen, Kees niet. Kees stemt tijdens verkiezingen, ik niet. Ik verzamel horloges, Kees heeft geen horloge. Kees is een liefhebber van klassieke muziek, ik niet. En zo zijn er nog talloze andere verschillen. We hebben daar dikwijls honderden kilometers lang discussie over, zonder dat dit ooit onze relatie een moment heeft vertroebeld. Maar het grappige is ook dat we over hele simpele, soms triviale dingen met elkaar praten: zit er tussen de benzine van de verschillende oliemaatschappijen kwaliteitsverschil? (Kees moet er altijd om lachen dat ik liever bij Shell tank dan bij Fina of Total.) En zouden we in Nederland omkomen in de insecten als we geen auto’s hadden die er elke zomerdag miljarden doodrijden? (Kees denkt dat dit niets uitmaakt, ik denk van wel.) Wij discussiëren daar gerust over van Hilversum tot Groningen en terug.

Leuk is ook dat we al jarenlang onderweg elkaars dossierken- nis testen door naar kleine, onbenullige ‘weetjes’ uit oude zaken

te vragen. De pret is groot als een van ons een keer moet passen. ‘Weet jij nog... wat de troetelnaam was van de hond van de tipgever in de moordzaak van X, zeven jaar geleden?’ Dat soort vragen. Enfin, door al die gesprekken, met en zonder diepgang, heb ik Kees goed leren kennen – en hij mij! – en werken we nu al twaalf jaar rimpelloos samen.

Hoewel ik normaal gesproken op de redactie best wel eens uit mijn slof kan schieten, kan ik me niet heugen dat er tussen ons ooit onvertogen woorden zijn gevallen. Of wacht, toch wel... nog niet zo lang geleden zelfs. We waren in het najaar van 2007 samen in Suriname om de gangen van een voortvluchtige moordenaar na te gaan. Op de peedee, de plaats delict, moesten we een *stand-upper* opnemen, dat is een zorgvuldig ingestudeerd presentatietekstje dat je echter moet uitspreken alsof je het ter plekke verzint en dat meestal begint met de tekst: ‘Hier achter mij...’ De duisternis viel al in en we moesten opschieten. Het wilde echter niet goed lukken. Het was aan het eind van de dag, ik was moe en wat ongeconcentreerd. Ik versprak me telkens of vergat een cruciaal detail in de tekst. Inmiddels hadden we, denk ik, zo’n tien *takes* gehad. De ergernis daarover bij mij nam toe. Kees stond geduldig naast de cameraman, eigenlijk zoals altijd, mee te luisteren of mijn tekst feitelijk klopte. En toen het voor de elfde keer fout ging, kreeg mijn onmacht daarover de overhand en snauwde ik ineens naar Kees: ‘Hoepel dan ook eens op bij die camera, man! Wat sta je daar nou steeds... Schiet op, ga weg!’ Zijn ongelovige, verbouwereerde blik zie ik nog voor me. Kees had uiteraard niets verkeerd gedaan; ik reageerde de ergernis over mijn eigen gestuntel volkomen ten onrechte op hem af. Maar zoiets blijft niet tussen ons hangen: een paar minuten later, toen de presentatietekst er eindelijk wel goed op stond, schaterden we het de rest van die trip uit over die verbale uithaal. En Kees is dan zo iemand die een paar weken later, tijdens het monteren van de reportage, als die bewuste *stand-upper* langskomt, met *tongue in cheek* zegt: ‘O ja, dat was die *one-taker*...’

Al schrijvend schieten mij natuurlijk talloze incidenten, gebeurtenissen en anekdotes over onze samenwerking te binnen, maar het is aan Kees van der Spek om hier verslag van te doen. Toch wil ik op deze plek één gebeurtenis aanhalen die op mij bijzondere indruk heeft gemaakt. Dat was ‘Mabelgate’. Kees en ik waren samen naar Chili geweest om de voormalig lijfwacht van Klaas Bruinsma, Charlie da Silva (‘Zij was die wijf van die lááánge...’) te interviewen. Het was een reportage die als een bom insloeg en het koningshuis even deed wankelen. Na die uitzending kwam er echter een tegenoffensief. Een of andere verstrooide professor strafrecht beweerde dat hij nog nooit van Charlie da Silva had gehoord en dat deze dus niet meer dan een onbetekenende meeloper kon zijn geweest. En een vriendin van Mabel claimde dat er sprake moest zijn van een persoonsverwisseling, want niet Mabel, maar zichzelf was het liefje van de gangsterkoning geweest. In de toon van de pers, die eerst ademloos naar onze reportage had gekeken en daar gretig uit had geciteerd, was een kentering merkbaar. Als de ‘reservekoningin’ onderuitgaat is dat spectaculair, maar een eigenwijze misdaadverslaggever die van zijn sokkel valt, was voor velen ook niet te versmaden. Even stonden we onder druk en voelden we ons onder invloed van de tegenkrachten een beetje uit het veld geslagen. Wij wisten dat we goed zaten met de getuigenis van Da Silva, maar als we lijdzaam zouden afwachten, kon deze affaire toch wel eens een boemerangeffect hebben. Samen met Kees maakte ik daarom nog een uitzending over Mabel, waarin we punt voor punt alle contraverhalen weerlegden. Ik beschouw dit nog altijd als een van onze sterkste uitzendingen.

De volgende dag gaf premier Balkenende in Den Haag een persconferentie over de zaak, die live werd uitgezonden. Het spande erom... Mijn voltallige redactie zat gespannen voor de buis. En op het moment dat de premier meldde dat gebleken was dat Mabel Wisse Smit en prins Friso hem – ondanks vele indringende gesprekken – ‘onjuist en onvolledig’ hadden geïnformeerd

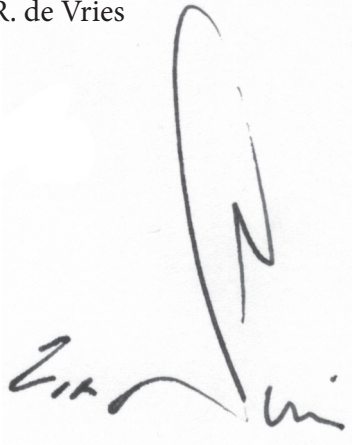
en het doek voor het koninklijk paar feitelijk viel, kruisten de blikken van Kees en mij, zonder dat de rest van de redactie dat zag, elkaar een paar seconden... Ook nu hoefden we niets tegen elkaar te zeggen. Die blik, op dat moment, sprak boekdelen tussen ons. Ik zal dat nooit vergeten.

Op de redactie leidt het contact dat Kees en ik hebben ook wel eens tot meesmuilende reacties. Als we samen op reportage gaan, roept een van de redacteurs wel eens spottend: 'Zo, gaan onze redactiehomo's weer op pad?' Het voor velen onbegrijpelijke gegeven dat Kees en ik elkaar bovendien al jarenlang over en weer 'Sgra' noemen, heeft daar misschien ook aan bijgedragen: het duo Sgra & Sgra. Hoe we aan deze bijnamen zijn gekomen, zal 'Sgra' u verderop in dit boek wel uitleggen. En ook worden we wel eens een beetje morrend aangeduid als de 'redactie buitenland', want als er een interessante, verre reis in het verschiet ligt, gaat Kees verhoudingsgewijs nogal vaak mee, zo is de statistici op de redactie opgevallen.

Kees heeft vrijwel vanaf het begin bij mijn programma gewerkt (hij kwam een paar maanden na de eerste uitzending, die op 10 oktober 1995 de lucht in ging) en ik kan mij dan ook niet voorstellen dat er een moment komt dat hij zegt dat hij 'toe is aan een andere uitdaging' en daarom de bakens eens gaat verzetten. Sterker nog: toen de Endemol-leiding mij jaren geleden eens vroeg of ik een eventuele opvolger van mij – als presentator dus – in gedachten had, stelde ik voorzichtig Kees van der Spek voor. Hij had zich sterk ontwikkeld en had zich de mores van de misdaadjournalistiek behoorlijk meester gemaakt, dus waarom niet, dacht ik... Inmiddels weet ik echter dat dit helemaal niets voor Kees is. Hij is gezegend met vele talenten, maar is zelf de eerste om te roepen dat hij geen man is voor live televisie, optredens in talkshows en presentaties in studio's. Toen mijn programma een paar jaar geleden een Academy Award won voor een reportage die Kees en ik samen hadden gemaakt, over de moord op een

Amsterdamse vrouw en haar twee kleine kinderen, moest ik hem vooraf beloven dat ik hem níét op het podium zou roepen, ‘want, geloof me, dan laat ik alles lopen...’ voorspelde hij. Kees van der Spek is geen man om in de spotlights te staan. Nee, Kees is gewoon de perfecte man ‘achter de schermen’..

Peter R. de Vries

De judaskus van een burgemeester

Turkije is al tientallen jaren in oorlog. Dat weet in Nederland bijna niemand, maar als je ver buiten de toeristengebieden in het oosten van het land bent, kun je tot geen andere conclusie komen.

In deze streek is Okan O. opgegroeid. Hij was de vriend van Marion van Buuren, die in de zomer van 1997 verdween, en de vader van hun – eveneens verdwenen – dochtertje Romy. Inmiddels zijn de lijken van Marion en Romy gevonden in de duinen tussen Egmond en Bergen, en is duidelijk geworden dat Okan O. inderdaad de dader is. Maar vijf jaar lang leefden de ouders van Marion in tergende onzekerheid over het lot van hun verdwenen dochter en kleindochter.

Een stroom van hardnekkige geruchten uit het criminele milieu waarin Okan verkeerde, voerde ons naar de onherbergzame streken van Oost-Turkije. In een klein bergdorpje ligt Okan – die een jaar na de verdwijning zelf aan kanker overleed – begraven. Volgens de geruchten zou de kleine Romy nog in leven zijn, in het geheim zijn ontvoerd en door Okans familie in deze regio worden opgevoed.

Het is najaar 1999. Samen met Corrie, de moeder van Marion, zijn we een zoektocht begonnen, niet wetend dat we midden in een burgeroorlog tussen opstandige Koerden en het Turkse leger zouden belanden. Dat ontdekken we kort na aankomst in de stad Erzincan.

Op de redactie hadden we de kaart bestudeerd en besloten dat de meest logische route Amsterdam-Istanbul-Ankara-Erzincan zou zijn, met het vliegtuig, en dan verder per gehuurd busje naar de provinciestad Tunceli en uiteindelijk Mazquirt, het geboortedorp van Okan.

De eerste avond na aankomst in Erzincan dreigt onze hele trip echter al in duigen te vallen. In het hotel waarschuwt men ons dat er helemaal geen buitenlanders via deze route over de weg naar Tunceli mogen reizen. Men verzekert ons dat het er levensgevaarlijk is, en dat er de afgelopen jaren letterlijk duizenden mensen door sluipschutters zijn vermoord langs de weg naar Tunceli.

Dit hadden we natuurlijk niet ingecalculeerd. We hielden met veel rekening, maar niet met een oorlog. Het kost ons uren van soebatten voordat we de chauffeur van ons busje zover hebben dat hij ons de volgende morgen in elk geval naar de rand van dat gevaarlijke gebied wil rijden. Daar zou een militaire post zijn, waar we maar verder moeten onderhandelen.

Vol spanning gaan we op pad. En inderdaad: na een kilometer of twintig worden we staande gehouden door soldaten van het Turkse leger. Er is een soort militaire basis ingericht, compleet met tanks, jeeps en helikopters. Vanaf dit punt mag alleen de plaatselijke bevolking voor eigen risico verder rijden, maar beslist geen buitenlandse filmploeg, zo blijkt al snel. De militairen gebaren dat we moeten uitstappen en dirigeren ons naar een soort wachthuisje. Het is bloedheet en we krijgen lauwe, mierzoete thee. Onze speciaal meegereisde tolk en onze in Istanbul ingehuurde Turkse cameraman (het werd ons verboden om met eigen cameramensen te filmen) voeren de onderhandelingen.

Nu wordt duidelijk dat het echt menens is. Vanuit spelonken langs de onverharde, 60 kilometer lange weg naar Tunceli schieten Koerdische sluipschutters op voorbijgangers. De Turkse over-

▲ Peter op het dak van het busje.
We maken ons op voor vertrek naar
Tunceli.

◀ Tankescorte op weg naar Tunceli;
Corrie en Peter in het busje.

heid wil de ernst van deze oorlog liever niet aan de grote klok hangen en wil daarom koste wat kost vermijden dat buitenlanders – wij dus – worden neergeschoten.

Het zijn gelukkig geen onaardige soldaten en ze blijken gevoelig voor ons verhaal: dat we met een moeder op zoek zijn naar sporen van haar verdwenen dochter en kleinkind, en dat we nu al zo ver zijn gekomen. Na een paar uur is er plotseling een oplossing. Een nogal drastische: niet minder dan drie tanks zullen ons over de gevaarlijke weg naar Tunceli begeleiden. En zo gebeurt het. Traag, maar gestaag rijden we door diepe kloven langs vervaarlijk uitzienende spelonken. Spelonken waar dus sluipschutters kunnen zitten... Vanuit de geschutskoepels op de tanks loeren soldaten langs de loop van hun wapen naar verdachte bewegingen in de bergen. Het wordt een lange, hete, spannende tocht en na tien uur komen we zonder incidenten aan in de provinciestad Tunceli.

Veel stelt het stadje niet voor. Er zijn precies twee verharde wegen en het beste en enige hotel, Hotel Demir, bezit geen enkele ster. In de kale, schamele kamers staan voor ieder bed twee versleten slofjes voor de gast. Na het inchecken willen we de stad verkennen. Onze komst was echter met dank aan het militair konvooi nogal opvallend geweest. Men had ons overgedragen aan de plaatselijke politie en nu krijgen we als afsluiting van al die bombarie ook nog twee geheim agenten cadeau. Ze wijken geen moment van onze zijde. Zelfs tijdens het avondeten schuiven ze ongeneerd aan bij ons aan tafel, steevast met een pistool losjes in een holster onder de arm bungelend. We moeten hen te vriend houden om ons werk goed te kunnen doen, en daar doen we dan ook zo goed en zo kwaad als dat gaat ons best voor.

Hier in Tunceli is niets wat het lijkt. De mensen zijn uiterst vriendelijk en ontvangen ons hartelijk. Maar tegelijkertijd loopt op iedere drie inwoners een politieman in burger. Iedereen wordt scherp in de gaten gehouden en subversieve lieden worden zonder pardon opgepakt. Op elke straathoek staat een militaire post.

Dat de Koerden strijden voor een eigen land was ons wel bekend, maar dat die strijd werkelijk met veel bloedvergieten gepaard gaat in een compleet verborgen oorlog, hadden we ons niet gerealiseerd. 's Avonds eten we in een restaurantje net buiten de stad aan de oever van de rivier de Eufraat. In de verte klinkt het doffe geluid van schoten. Turkije is echt in oorlog.

De volgende morgen willen we het liefst direct naar ons einddoel: het dorpje Mazquirt op een kilometer of tien buiten de stad, maar dat gaat zomaar niet. De burgemeester van Tunceli heeft lucht gekregen van onze komst en laat via via weten dat we zijn uitgenodigd. Omdat hier alles van gevoeligheden aan elkaar hangt en we niemand voor het hoofd willen stoten, gaan we op de uitnodiging in. Dat blijkt een misrekening van jewelste, die onze reportage voor de tweede keer in twee dagen ernstig in gevaar brengt.

Wat wij namelijk niet weten, is dat men hier – helemaal in de geest van Van Mierlo – het systeem kent van de gekozen burgemeester. Hij is daarom automatisch een Koerd, want alle kiezers hier in Koerdistan zijn immers Koerd. Een burgemeester die in opvatting lijnrecht tegenover het bezettende leger staat. De burgemeester als vijand van de staat dus.

Onwetend van dit alles lopen Peter, Corrie en ik de volgende morgen opgetogen het gemeentehuis binnen. De burgervader ontvangt ons bijzonder hartelijk. Onze camera legt vast hoe hij eerst Corrie en daarna Peter op beide wangen kust. We hebben het nooit uitgezonden.

Deze zoenen worden ook geregistreerd door twee camera's van het Turkse leger die vanuit een hoekje bediend worden door geheim agenten van de overheid. En de volgende dag zijn de rapen gaar: we heulen met de vijand. Peter en onze tolk moeten op het plaatselijke politiebureau hemel en aarde bewegen om te voorkomen dat we onverrichter zake het gebied worden uitgezet en al ons videomateriaal moeten inleveren. Zonder het te weten is Peter letterlijk in de armen beland van een Koerdische verrader,

De (Koerdische) burgemeester van Tunceli begroet Peter met twee kussen op de wang.

zoals de Turken dat zagen. Een judaskus die ons bijna de das omdeed...

Er volgt nog een bijna-ramp. We reizen na twee dagen vertraging dan eindelijk naar Mazquirt. Het is een klein, zeer achtergebleven dorpje waar vrouwen op straat platte koeken bakken op deksels van olievaten, waar lemen hutjes staan en waar in een protserig praalgraf Okan begraven ligt. Na even zoeken vinden we een oom en tante van Okan.

De in Nederland uiterst beruchte, zware crimineel blijkt ontzettend lieve familie te hebben. De mensen ontvangen ons bijzonder vriendelijk en willen ons graag helpen. Al snel wordt duidelijk dat de kleine Romy hier niet is. Men weet echt niet wat er met haar gebeurd is, en de familie leeft in de veronderstelling dat Okan in Nederland onterecht werd beschuldigd.

Peter en Corrie bezoeken tot slot Okans graf. Het ligt op de berg boven het dorpje. Mistflarden onttrekken de hoge bergtoppen rondom het dorp aan het zicht en het gaat net een beetje regenen als we aankomen. Daar ligt hij dan, midden op de dorpsbegraafplaats: Okan O., pleger van talloze misdrijven en hoofdverdachte van de verdwijning van zijn vriendin en kind, begraven in een marmeren graf met een blauw, stalen hek eromheen. Geveld door kanker, nog vóór hij zou worden berecht en vier jaar voordat de lijken van Marion en Romy zouden worden

gevonden in de duinen bij Egmond. Hij heeft het grote geheim letterlijk meegenomen in dit graf. Het wordt Peter en Corrie te veel. De camera gaat uit en met betraande ogen staan ze daar een poosje.

Terug in het dorpje overleggen Peter en ik over een *stand-upper* (een presentatietekst), die we willen opnemen voor in de uitzending waarin Peter vanaf locatie de gebeurtenissen samenvat. Als we de definitieve tekst op een kladje hebben, bespreek ik met de cameraman wat de beste plek is.

Peter neemt zijn positie in, spiekt nog een keer op zijn kladje en begint de tekst uit te spreken. Eén zin bevat het woord ‘Koerdistan’, omdat we duidelijk willen maken waar we in Turkije zijn: het oosten van het land, Turks Koerdistan dus. Dat hadden we beter niet kunnen doen. Onze altijd zo rustige Turkse cameraman vangt het woord op en reageert als door een adder gebeten. Hij zet de camera demonstratief op de grond naast zich neer en legt uit dat hij zich door ons bedrogen voelt. Het woord Koerdistan alleen al zou duiden op onze sympathie voor de onderdrukte minderheid en een duidelijke erkenning van een eigen staat betekenen. Hij eist excuses en een andere presentatietekst zonder het woord Koerdistan erin. Als we dat niet doen, voelt hij zich verplicht een en ander met zijn superieuren te overleggen, zo verzekert hij ons.

Weer komt onze reportage in gevaar en weer moeten we vrezen voor inbeslagname van alle banden. We kunnen maar beter water bij de wijn doen: het is immers geen politieke reportage, maar een zoektocht naar sporen van een verdwenen kind en kleinkind. We schrappen het woord Koerdistan in de tekst en de gemoederen bedaren.

Uiteindelijk hebben we overigens wel gewoon versie één met het woord ‘Koerdistan’ uitgezonden. Ik weet niet meer precies waarom. Misschien omdat die *stand-upper* bij nader inzien toch beter liep. Maar misschien ook wel uit opstandigheid, om die arme Koerden alsnog een beetje te steunen.

Eerste druk, februari 2008
Vierde, herziene druk, juli 2022

Copyright © 2008, 2022 Kees van der Spek
Copyright © 2008, 2022 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht
Omslagontwerp Wil Immink Design
Foto's omslag en binnenwerk SBS6/Peter R. de Vries en Kees van der Spek
Opmaak binnenwerk Hans Gordijn en ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 261 6447 7

ISBN e-book 978 90 261 6448 4

ISBN luisterboek 978 90 261 6449 1

NUR 402

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich aansprakelijk voor eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.